

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра економіки та менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

канд. хімічних наук, доц.

_____ Пантелеймонов А. В.

“ _____ ” _____ 2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Управління економічною безпекою

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань _____ 0306 «Менеджмент і адміністрування»

(шифр і назва)

напрямок підготовки _____ 6.030601 «Менеджмент»

(шифр і назва)

освітня програма _____

(шифр і назва)

спеціалізація _____ Менеджмент організацій і адміністрування

(шифр і назва)

вид дисципліни _____ за вибором

(обов'язкова / за вибором)

факультет _____ Економічний

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою економічного факультету “22” червня 2018 року, протокол № 8

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Бабич Дмитро Володимирович доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та менеджменту

Програму схвалено на засіданні кафедри економіки та менеджменту

Протокол від “20” червня 2018 року № 13

Завідувач кафедри економіки та менеджменту

_____ (Дорошенко Г. О.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією економічного факультету

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “21” червня 2018 року № 9

Голова методичної комісії економічного факультету

_____ Євтушенко В.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Управління безпекою економічних систем» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

напрямок підготовки 6.030601 Менеджмент

спеціалізація Менеджмент організацій і адміністрування

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування знань сутності та основного змісту економічної безпеки держави, регіону, підприємства, ключових критеріїв та показників рівня безпеки.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є

- ознайомити студентів з визначенням та змістом поняття безпека на різних рівнях економіки;
- сформувані у студентів уявлення та розуміння основних джерел та видів загроз економічній безпеці;
- набуття студентами навичок попередження або мінімізації впливу загроз економічній безпеці.

1.3. Кількість кредитів: 3

1.4. Загальна кількість годин: 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
7-й	7-й
Лекції	
32 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
Не заплановано	Не заплановано
Самостійна робота	
42 год.	82 год.
Індивідуальні завдання	
10 год.	5 год.

1.6. Заплановані результати навчання

- У результаті проведення занять студент **повинен знати:** сутність економічної безпеки; структурні елементи та принципи економічної безпеки; теоретичні та правові основи забезпечення національних інтересів та попередження загроз національній економічній безпеці; концептуальні та організаційні основи фінансової безпеки держави; механізм фінансової безпеки держави; джерела внутрішніх та зовнішніх загроз безпеці підприємства; сутність та специфіка комерційної таємниці підприємства; місце та роль служби безпеки в організаційній структурі підприємства; функціональні складові організації економічної безпеки підприємства.

- Вміти аналізувати стан економічної безпеки на різних економічних рівнях;
- Вміти оцінювати рівень впливу загроз на економічні системи;
- Вміти вирішувати широке коло проблем та задач шляхом розуміння фундаментальних основ забезпечення економічної безпеки;
- Вміти шляхом самостійного навчання освоїти нові області використовуючи здобуті теоретичні та науково-практичні знання.

1.7. Результати вивчення дисципліни дозволять здійснити практичну підготовку та сформувати ряд відповідних професійних і особистісних компетенцій.

Програмні компетентності

Загальні компетентності:

- уміння ідентифікувати, формулювати та розв'язувати проблеми;
- уміння застосовувати знання на практиці;
- розуміння зобов'язань щодо безпеки;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- уміння планувати та управляти часом;

Фахові компетентності:

- здатність аналізувати стан економічної безпеки на різних економічних рівнях;
- здатність до оцінювання рівня впливу загроз на економічні системи;
- здатність вирішувати широке коло проблем та задач шляхом розуміння фундаментальних основ забезпечення економічної безпеки;
- здатність шляхом самостійного навчання освоїти нові області використовуючи здобуті теоретичні та науково-практичні знання.

Знання і розуміння:

У результаті проведення практичних занять студент **повинен знати:**

- сутність економічної безпеки;
- структурні елементи та принципи економічної безпеки;
- теоретичні та правові основи забезпечення національних інтересів та попередження загроз національній економічній безпеці;
- концептуальні та організаційні основи фінансової безпеки держави;
- механізм фінансової безпеки держави;
- джерела внутрішніх та зовнішніх загроз безпеці підприємства;
- сутність та специфіку комерційної таємниці підприємства;

- місце та роль служби безпеки в організаційній структурі підприємства;
- функціональні складові організації економічної безпеки підприємства.

Студент повинен вміти:

- визначати критерії оцінки стану безпеки економічних систем;
- виявляти внутрішні та зовнішні загрози;
- застосовувати індикатори економічної безпеки;
- аналізувати проблеми забезпечення економічної безпеки;
- застосовувати методи оцінки загроз економічній безпеці.

Застосування знань і розуміння:

- буде здатен аналізувати стан безпеки економічних систем для підвищення ефективності управління на основі знань механізмів забезпечення фінансової безпеки держави та підприємства;
- буде здатен чітко визначати проблеми забезпечення економічної безпеки підсистем організації на основі розмежування функціональних складових організації економічної безпеки підприємства;
- буде спроможен релевантно застосовувати методи оцінки загроз економічній безпеці на основі знання концептуальних та організаційних основ фінансової безпеки економічних систем;
- буде здатен приймати ефективні рішення спрямовані на мінімізацію деструктивних наслідків загроз на основі вміння виявляти внутрішні та зовнішні загрози та розуміння джерела їх виникнення.

Формування суджень:

- оцінювати ефективність стратегії забезпечення економічної безпеки систем макро-, мезо- та мікро- рівнів;
- аналізувати спроможність підприємства до впровадження механізмів забезпечення фінансової безпеки;
- розробляти комплекси рішень з підвищення ефективності функціонування підсистем служби безпеки в організації та детальні рекомендації, що до їх впровадження.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Економічна безпека держави.

Тема 1. Теоретичні основи економічної безпеки.

Поняття та сутність економічної безпеки; Об'єкти, суб'єкти та принципи економічної безпеки; Фактори, що впливають на економічну безпеку.

Тема 2. Національні інтереси та загрози національній економічній безпеці.

Національні інтереси; Класифікація загроз національній економічній безпеці; Існуючі загрози національній безпеці.

Тема 3. Стратегія забезпечення економічної безпеки держави.

Стратегічні цілі економічної безпеки; Основні напрямки державної політики національної безпеки; Система забезпечення економічної безпеки.

Тема 4. Концептуальні та організаційні основи фінансової безпеки держави.

Сутність фінансової безпеки держави; Складові фінансової безпеки держави;
Механізм забезпечення фінансової безпеки держави

Розділ 2. Економічна безпека організацій.

Тема 5. Економічна безпека підприємств.

Зміст економічної безпеки організації; Цілі та принципи забезпечення економічної безпеки підприємства; Основні напрямки і ресурси забезпечення економічної безпеки підприємства; Джерела внутрішніх та зовнішніх загроз безпеки підприємства; Критерії та показники економічної безпеки підприємства; Комерційна таємниця підприємства.

Тема 6. Служба безпеки підприємства.

Сутність ціль та функції служби безпеки підприємства; Основні задачі служби безпеки підприємства; Структура та діяльність служби безпеки підприємства.

Тема 7. Функціональні складові організації економічної безпеки підприємства.

Фінансова складова організації економічної безпеки економічної безпеки;
Інтелектуальна складова організації економічної безпеки економічної безпеки;
Техніко-технологічна складова організації економічної безпеки економічної безпеки;
Політико-правова складова організації економічної безпеки економічної безпеки;
Інформаційна складова організації економічної безпеки економічної безпеки;
Екологічна складова організації економічної безпеки економічної безпеки.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	П	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Розділ 1. Економічна безпека держави.</i>												
Тема 1. Теоретичні основи економічної безпеки.	9	4			2	3	10	1			1	8
Тема 2. Національні інтереси та загрози національній економічній безпеці.	9	4			1	4	10					10
Тема 3. Стратегія забезпечення економічної безпеки держави.	11	4	2		1	4	12					12

Тема 4. Концептуальні та організаційні основи фінансової безпеки держави.	14	4	2		1	7	13	1	1		1	10
Поточний контроль (Контрольна робота 1)	2		2									
Разом за розділом 1	45	16	6		5	18	45	2	1		2	40
Розділ 2. Економічна безпека організацій.												
Тема 1. Економічна безпека підприємств.	19	8	4		3	4	18	1	1		2	14
Тема 2. Служба безпеки підприємства.	10	2	2		1	5	12					12
Тема 3. Функціональні складові організації економічної безпеки підприємства.	14	6	2		1	5	13	1			1	11
Поточний контроль (Контрольна робота 2.)	2		2				2		2			
Разом за розділом 2	45	16	10		5	14	45	2	3		3	37
<i>Усього годин</i>	90	32	16		10	32	90	4	4		5	77

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин Д/З
1	Стратегія забезпечення економічної безпеки держави.	2/-
2	Концептуальні та організаційні основи фінансової безпеки держави.	2/1
3	Економічна безпека підприємств	4/1
4	Служба безпеки підприємства.	2/-
5	Функціональні складові організації економічної безпеки підприємства.	2/-
6	Контрольна робота 1. (Т.1-Т.4)	2/-
7	Контрольна робота 2. (Т.5-Т.7)	2/2

	Разом	16/4
--	-------	------

5. Завдання для самостійної робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин Д/З
1	Теоретичні основи економічної безпеки.	3/8
2	Національні інтереси та загрози національній економічній безпеці.	4/10
3	Стратегія забезпечення економічної безпеки держави.	4/12
4	Концептуальні та організаційні основи фінансової безпеки держави.	7/10
5	Економічна безпека підприємств.	4/14
6	Служба безпеки підприємства.	5/12
7	Функціональні складові організації економічної безпеки підприємства.	5/11
	Разом	32/77

6. Індивідуальні завдання

Передбачене виконання індивідуальної підготовки до контрольних робіт за темами курсу.

7. Методи контролю

Контроль та оцінювання за даною дисципліною включає 1) поточний контроль знань у вигляді тестів, доповідей, презентацій, усних відповідей на практичних заняттях; 2) контрольна робота за розділом.

Поточний контроль знань складається з активної роботи студента під час семінарських занять у вигляді індивідуальних відповідей, рішення завдань, виступу з доповідями, презентаціями. За підсумками студент може набрати до 30 балів (10 - активна робота, 10 - самостійне рішення задач, 10 - за вдалий виступ з доповіддю чи рефератом). Отримані таким чином бали йдуть до відповідного оцінювання за розділом 1, чи розділом 2. Також додатково враховується присутність студента на лекційних та практичних заняттях. Отже, студент, який активно працює в аудиторії, має змогу отримати 60 балів.

Контрольна робота 1 є письмовою роботою студента, яка охоплює вже вивчений матеріал першого розділу (1-4 теми). Він складається з 5 тестових питань закритої і 5 відкритої форми з одним або декількома варіантом відповіді (1 бал за кожну вірну відповідь, 0 - за невірну), одного розгорнутого завдання (5 бали за вичерпну відповідь) та однієї задачі (5 бали за вірне рішення). Таким чином *максимальна кількість балів, яку можна отримати за розділ 1: $30+(10+5+5)=50$ балів.*

Контрольна робота 2 є письмова робота студента, яка охоплює вже вивчений матеріал другого розділу (5-7 теми); складається з двох задач (5 балів за кожну вірно вирішену задачу) та одного розгорнутого питання (10 балів за вичерпну відповідь). Таким чином *максимальна кількість балів, яку можна отримати за розділ 2: $30+(5+5+10)=50$ балів.*

Таким чином кількість балів, яку можна отримати продовж семестру: $50+50=100$ балів.

8. Схема нарахування балів для підсумкового семестрового контролю в формі заліку без виконання залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання							Сума	
Теми							Контрольна робота, передбачена навчальним планом	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	40	100
5	5	10	10	10	10	10		

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна

1. Веретенникова Г. Б. Економічна безпека підприємства: планування й організація : конспект лекцій / Г. Б. Веретенникова. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 83 с.
2. Губарєв О. О. Економічна безпека : конспект лекцій / О. О. Губарєв. – Х. : ХНЕУ, 2007. – 59 с.
3. Донець Л. І. Економічна безпека підприємства : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закладів / Л. І. Донець, Н. В. Ващенко. – К. : ЦУЛ, 2008. – 239 с.
4. Єрмошенко М. М. Економічні та організаційні засади забезпечення фінансової безпеки підприємства : препринт наукової доповіді / за наук. ред. М. М. Єрмошенка. – К. : Нац. академія управління, 2005. – 77 с.

5. Кавун С. В. Система економічної безпеки: методологічні та методичні засади : монографія / С. В. Кавун. – Х. : ХНЕУ, 2009. – 299 с.
 6. Куркін М. В. Контроль та захист економічної безпеки діяльності підприємства : навч. посібн. / М. В. Куркін, В. Д. Понікаров, Д. В. Назаренко. – Х. : ІНЖЕК, 2010. – 297 с.
 7. Отенко І. П. Економічна безпека підприємства : навч. посібн. / І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков. – Х. : ХНЕУ, 2012. – 251 с.
 8. Пономаренко В. С. Концептуальні основи економічної безпеки : монографія / В. С. Пономаренко, С. В. Кавун. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 255 с.
- Додаткова
9. Гнилицкая Л. В. Теоретико-методологические и прикладные основы обеспечения экономической безопасности субъектов хозяйственной деятельности : монография / Л. В. Гнилицкая, А. И. Захарок, П. Я. Прыгунов. – К. : Дорадо-Друк, 2001. – 290 с.
 10. Козаченко А.В. Економічна безпека підприємства. Сутність і механізм забезпечення : монографія / А. В. Козаченко, В. П. Понома-рьов, А. Н. Лещенко. – К. : Вид. "Либра", 2003. – 280 с.
 11. Куркин Н. В. Управление экономической безопасностью развития предприятия / Н. В. Куркин. – Днепропетровск : Изд. АРТ-ПРЕСС, 2006. – 452 с.
 12. Новикова О. Ф. Економічна безпека: концептуальне визначення та механізм забезпечення / О. Ф. Новікова, Р. В. Покотиленко. – До-нецьк : Прима, 2006. – 407 с.
 13. Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців / укл. М. В. Афанасьєв ; [наукове керівництво докт. екон. наук, професора В. С. Пономаренка. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 244 с.
 14. Сумець О. М. Стратегії сучасного підприємства та його еко-номічна безпека / О. М. Сумець, М. Б. Тумар. – К. : Вид. "Хай-Тек Прес", 2008. – 400 с.

